

ALBINA CARPAȚILOR

Apare la 15. și ultima fiă-cărei luni, în fascicule de 2 côle. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 25 cr. s'eu 70 bani. — Abonamentele se fac la editorul W. Krafft în Sibiiu, la colectorii la oficiile postale și la toate librăriile.

Dina.

Novelă originală.

(Continuare.)

— „Acest Bordeaux nu este rău“, continuă el, „dar aș vrea să ved la dessert cum stă cu Bourgogne-ul.“

Drept dovadă despre ceea ce dăsesse Emil, butelia de Bordeaux fu golită într'un moment și băiatul, la ordinul Mentorului, apără cu o venerabilă buteliă de Chambertin, culcată într'o coșarcă de argint.

— Bagă de seamă, prietine, să nu turburi acel nectar. Ar fi pagubă de el,“ dăse Emil.

— „Fiți fără grije, Domnilor“, răspuse băiatul. „Cunosc prea mult valoarea vinului nostru, pentru ca să-l stric prin vre o procedură nenorocită.“

— Ești un brav băiat,“ dăse Emil.

Ganimedul modern destupă butelia cu cea mai mare grije, și turnă lichidul limpede și roșu în pahare curate. Ceii doi amici duseră deodată paharele la gură, și scôseră o exclamațiune de surprisă plăcută.

— „Bravo, vinul este escelent!“

Băiatul ieși satisfăcut.

Nimic nu dispune pe om la îndestulare cu sôrtea sa, ca un ospet bun, un vin escelent. Ceii doi amici, după ce goliseră câteva pahară, simțiră o bună-stare deosebită strecurându-se în sufletul lor, și se întinseră cu haznă în comodele lor foteluri. Jorgu însuși uită pentru moment desgustul de viață, se simți renviând sub calda influință a generosului vin.

— „Veți tu, dragul meu Jorgule,“ dăse veselul Emil, făcându-și o țigară, „viața tot nu e atât de prôtă, după cum și-ar închipui cineva. Totul e, să șci de unde s'o apuci. Har domnului, eu n'am avut motive nici odată să cărtesc în contra prevedinței. Am trecut preste greutăți cu ușurință și voiți trece și de aci înainte încredându-mă în buna mea stea.“

— „Ești, dău, fericit, să poți vorbi așa,“ observă

Jorgu cu fruntea încruntată. „Fiiu al Parisului, ești demn de numele lui. Pe mine m'a creat natura mai impresionabil și, vai, a trebuit să simt urmările acestui favor seú nefavor. Am suferit grele lovituri.“

— „Când ai avut timp de a suferi? Te-am văcut tot în Paris, afară de scurtul timp, cât ai stat în patria ta. Te-am cunoscut cel mai vesel soț de petrecere, și numai acum, de câțva timp, te ved cuprins de desgust.“

— „Dragul meu Emil, petrecerea a fost numai un mijloc de a uita. Închipuește-ți, am fost înamorat.“

— „Înamorat, tu? Ha, ha, ha! acesta într'adevăr e destul de comic.“

— „Da, înamorat. Nu era însă acel simțământ trecător, pe care-l au tinerii atât de des pentru cea dintăi femeia frumoasă. Nu, era o pasiune nebună, care mă împingea cu o putere irezistibilă, să mă arunc la genunchii acelei femei și să-i fiu sclav totă viața.“

— „Ceea ce-mi spu tu, e atât de nou pentru mine, încât nu mă pot reculege. Nu-mi pot închipui pe Jorgu Ghermănescu cu astfel pe pasiuni în suflet. Și de sigur ai fost ascultat cu atențiune și ai biruit fără multă greutate?“

— „Biruit? Am fost respins cu recelă. Și tot o iubiam, că-că, ah, era atât de frumoasă și de mândră. Dar eu încă sunt mândru, amorul propriu m'a făcut să fug, să caut uitarea. Am căutat-o în plăceri, și am găsit desgustul. Har Domnului însă, cel puțin nu mai iubesc.“

Jorgu tăcu și ochiul seú visător se ațintă asupra tavanului. Acest curs de idei îi adusese era-și aminte de Dina și, mulțămăit vinului de Bourgogne, fantasia sa înfierbentată desmierdă un moment acel chip mândru, pe care inima sa îl uitase.

— „Ești sigur că ai uitat-o?“ dăse Emil.

— „Sigur. Nu mai suut capabil de a iubi. Am îmbetrânit înainte de timp. Ași vrea să o ved pentru a-î arăta totă indiferența mea.“

— „Bravo, aci te recunosc. Bărbatul nu trebuie să se lase a fi purtat de nas de acele încântătoare ființe. Tracteză femeia ca pe un copil și o vei înșela, tracteză-o ca un lucru serios, ea te va înșela.“

— „Am tractat-o în toate modurile. Trebuie să o veți pentru a înțelege, că ea merită să fiă iubită. O recelă preste totă așteptarea face însă un sloi de ghéță dintr'o frumsețe meridională. Ochiul ei, ale căruia flacări ar putea aprinde un incendiu în inima orî-cărui om, e rece ca un stilet de oțel. Buza ei trandafiriă, care ascunde tesauri divini, este mândră că a unei regine. Este în ea ceva, care te atrage și-ți impune tot deodată. Te simți în apropierea ei în prada unor simțeminte cu totul opuse, și-mi vine a crede că numai noutatea acestor impresiuni m'a sedus a o iubi.“

— „Mă faci prea curios, așa da mult să ved minunata ta frumseță.“

— „Nu-ți dori acéstă fericire, că-cî ai plăti-o scump.“

— „Haida de. Nu s'a născut încă femeia, care să fiă perculósă pentru liniștea sufletului meu.“

Atunci o musică veselă resună pe promenadă.

Emil se sculă de pe fotel, rădică storurile și ieși în balcon. Jorgu, cuprins de amintirile, pe care le redeștetasese în sufletul său conversațiunea de mai înainte, încă se rădică și urmă mecanice amicului său.

Sórele era aprópe de apus, ultimele lui rađe roșietice alunecău peste culmile pletóse ale delurilor. O ușóră adiere recórósă a vântulețului de séră aducea parfumuri de flóri. Era o minunată séră. Tot publicul, cât cuprindea Spa în acel moment, se afla pe promenadă. Trăsuri mici cu coșuri de nuele, trase de câte un cal, așa numitele „paniers“ urî caracteristice ale orașului, duceău párechile de óspeți. Călăreți eleganți alergău în toate direcțiunile, ér o mare de ómeni pedestri gusta plăcerile unei frumóse sérí.

— „Dumneđeule, ce femeia admirabilă!“ esclamá deodată Emil cu ochii îndreptați spre unul și același punct. „Privește, Jorgule, amanta sufletului tēu n'a putut fi mai frumósă.“

Jorgu își îndreptă privirea în direcțiunea indicată; el tresări ca mușcat de o viperă și deveni palid ca un mort. Era Dina în costum de amazonă cu prietina ei Ana, însoțite de Scarlat și de un domn mai bătrân, pe care Jorgu îl recunoscuse de unchiul Dinei.

Ca printr'un efect al electricității, ochiul Dinei privi cătră balcon. Un moment ar fi cređut cineva, că are să cadă de pe cal; corpul ei se plecă într'o parte, ochii i se închiseră și frênele atērnară slobode pe grumazul focosului animal. Scarlat neliniștit era să-i alerge în ajutor, dar Dina se reculesese într'o clipă și cu un zimbet ángeresc întinse mâna fratelui ei.

Acéstă scenă avu durată unei secunde, dar ea nu scăpă ochiului petróndētor al lui Jorgu. Ce se petrecu atunci în sufletul acestuia? El simți ca un fior de plăcere și de spaimă trecēdu-î prin totă ființa, apoi o scinteia de speranță renăscu în inima sa. Etă dar toate silințele de a uita zădărnice. O singură privire fusese de ajuns pentru a delătura totă acea cataplasma vindecătoare, pe

care o aședase cu mult necaz, și rana adēncă începu a-l durea mai rău ca orî-când.

În prada unei agitațiuni violente, Jorgu duse mâna la față pentru a remânea necunoscut de Scarlat și a-și ascunde singur obiectul unei pasiuni renăscēnde.

Când redeschise ochii, cavalcada dispăruse, dar Ghermănescului încă îi succese să se liniștescă. Era timpul. Emil, care fascinat de vederea Dinei, nu veduse nimic din ceea ce se petrecuse, întórse acum ochii cătră Jorgu. Acesta era rece și indiferent ca totdeuna.

— „Nu cunoști acea ființă adorabilă?“ dișe înflăcăratul francez cu entusiasm.

— „N'am acea fericire,“ respunse Jorgu cu recelă.

— „Pecat, pecat. Dar nu face nimic; o voi cunoșce cu orî ce preț. M'a înebunit cu o privire, și cred, că nu i-am ramas indiferent; vedut-ai cum a pãlit?“

— „N'am vedut nimic, dragul meu.“

— „Ce dracu, ești de petró, orî de ghéță? Nu simți totă ființa topindu-ți-se la rađe focóse ale ochiului ei mândru. Este chiar ochiul descris de tine: focos și rece tot deodată, este chiar buza mândră de regină desprețuitoare, dar ascunđēnd tesauri misterioși. Spune, nu sémănă cu acea ființă, care te-a fãrmecat.“

— „Nu găsesce, dēu, nici o asemēnare. Femeia acéstă nici nu mi se pare o frumseță atât de ireproșabilă. Și-apoi nu șcie călări; n'ai vedut că era să cadă de pe cal?“

— „Ah, ce om, ce om! Aveai dreptate, că ți-ai ucis inima cu acele petreceri fără cumpēt. Eū însă nu, și iubesc de acum ca un nebun.“

— „Iute te-ai aprins,“ dișe Jorgu cu un suris silit. Lucru ciudat! Un nou simțemēt necunoscut până acum se strecură în sufletul său. Era gelos de Emil. Acest simțemēt teribil îi strinse tot sângele la inimă. Dar decă tinērul Francez, cu îndrăsnēla și impetuositatea caracterului său ar încerca să câștige inima Dinei și ar reuși. Oh, acéstă nu se putea. Suferia să nu fiă el iubit, dar ca femeia, care l'a desprețuit, să iubescă pe altul, acéstă n'ar fi fost de suferit.

— „Șci ce, Emil,“ dișe el, „mie mi s'a urit rău într'o singură di în acest cuib, haid să mergem mâne la Ostende.“

— „Vizezi, seū ai nebunit, dragul meu? Să pãrăsim acest paradis pãmēntesc, unde se află ființe atât de încântătoare. Du-te, decă nimic nu te reține; eū „aci sunt, aci remân“, ca eroul dela Magenta.“

Jorgu și-ar fi strîns amicul de gât.

S'a hotărît, trebuia să remână, orî ce ar aduce sórtea cu sine. Și-apoi, cine șcie, mișcarea Dinei îi dase óre-care speranță. Un singur suris din partea ei, ar fi fost în stare să-l facă a uita toate suferințele, ce îndurase.

— „Decă remăi tu, voiū remânea și eū,“ dișe el. „Îmi e tot una de mă voiū urf aci seū într'altă parte.“

— „Uritul îți va trece, haid' să facem pučină toaletă și să mergem la preámblare. Ce gândești? N'am putea cerceta balul de astă-séră; póte frumósă necunoscută de adinéorî se va afla acolo.“

— „Nu, dragul meu, eū remân aci. Mi-e silă să mă mai îmbrac. Du-te tu cu dumneđeū.“

— „Cum vreî, Jorgule, eū mi-am făcut datoria.“

— „Te rog să nu te stinghirești cătuși de pučin

pentru mine. Décă te-ai acomoda după mine, s'ar părea că s'a legat viața de un cadavru. Abdic la rolul de Telemac, deoarece venerabilului meu Mentor i s'au aprins călcăele."

Emil roși puțin, dar rise cu veselie:

— „Într'adevăr“, țise el, „mult a ținut relațiunea artificială, ce ne construiserăm.“

— „Förte mult! Mi se pare, că de aci înainte voi fi silit a-ți împrumuta o parte din recela mea, pentru a te scuti de nerozii.“

— „Ah, bah! de sigur nu vor fi nici cele dintâi, nici cele din urmă.“

Țicând acestea, Emil se duse în odăea de culcare, unde se aflău gémantanele cu haîne, pe când Jorgu împinse un fotel pe balcon și se aruncă într'ensul cu o oboselă vedită.

Peste cinci minute, Emil ieși pomadat, parfumat și fraged, ca și când n'ar fi venit în liniă dréptă dela Paris.

El strînse mâna lui Jorgu, înainte de a părăsi hotelul.

— „Pöte că s'ar cădea să nu te las singur,“ îi țise el cu sinceritate, „dar ertă-mă, amice. Într'un cas analog, tu încă n'ai face altfel.“

— „De sigur“, răspuse Jorgu cu un suris. „Ți-am spus să nu te stinghirești cătuși de puțin.“

— „Adio“, mai adăogă Emil și ieși din hotel, scoborînd scările cu o ușurință plină de eleganță.

Jorgu vădu statura lui grațiosă desemnându-se în mijlocul mulțimei vulgare, care împlea stradele. Emil par că simți căutătura amicului său pëtrundându-l, că-cî el se întörse, îi surise încă odată, și făcându-i un semn cu mâna dispăru în imbulzeli.

Ghermănescu remase câteva minute cufundat în gânduri. Bórea serii îi undula bucele de abanos, care incadrau fața lui palidă și obosită. Ochiî lui negri, mării prin cercurile albastre, ce-i împresurau, luaseră o expresiune duiósă. Era frumos astfel, ca icóna suferinței și a desperărei neputincioase.

Câteva dómne, care ședeau pe băncile promenadei, descoperiseră acea figură interesantă de pe balcon și-și îndreptaseră binocurile asupra ei.

— „Adonis“, țise una.

— „Don Juan“, adăogă alta.

— „Idealul frumșetei bărbătești,“ întări a treia cu mai mari pretensiuni poetice.

— „Trebue să fiă nu American, un mulatru“, mai țise cea dintâi.

— „Orî Spaniol“, a dóua.

— „Orî Italian“, a treia.

Jorgu într'aceea par că luase o rezoluțiune, că-cî ochiul lui lăngeșind se aprinse, ér fața-i melancolică căpëtă órecare expresiune energică. El se sculă din fotel și întră în salon.

Ajungënd lângă masă, se rezimă de ea cu o moliciune meridională și érá-și remase pe gânduri.

— „Dar la ce?“ țise el. „Am uitat-o! Sunt sigur că am uitat-o?“ Apoi el dede din umeri, dar se duse în odăea de dormit și-și făcu toaleta cu încetul, ca și când timpul i s'ar fi părut prea lung.

Când fu gata, veni éráși în balcon și până a-și trage mânușile mai aruncă o privire indiferentă asupra publicului. O exclamare de bucuria resună din mulțime. Un frumos tiner se aruncă din mijlocul ei în hotel, în trei sărituri urcă scările și în momentul cel mai de aproape se afla în brațele lui Jorgu. Era Scarlat.

— „În sfërșit, te gășesc“, țise fratele Dinei. „Unde mi-ai âmblat? Ce prietin réu. Să nu spui tu nimic. Dar ce ved, eșci palid, obosit, fost-ai bolnav?“

— „Dragul meu Scarlate, mă întrebî atâtea lucruri de odată, încât nu pot să-ți răspund la tóte,“ țise Jorgu surișd și stringënd cu căldură mâna fratelui Dinei. „Așadar tot v'aduceți aminte de mine? Nu m'ați uitat cu totul?“

— „Décă ne-aducem aminte! Dar tótă lumea a fost surprinsă neplăcut prin plecarea ta fără de veste. Nu șcia nimeni ce să credă. Și familia mea a fost consternată, că nu ți-ai luat nici măcar adio. Pöte că n'ar trebui să ți-o spun, dar Dina însă-și a fost förte tristă.“

Jorgu simți tot sângele urcându-i-se în cap, el întörse ochii într'altă parte și se uită cu o atențiune deosebită la mulțimea pestriță, care tot împlea promenada.

— „Ei, dar par că voia să ieși,“ țise Scarlat care băgă de sémă confusiunea amicului său, deși acesta nu durase, decât un moment. „Nu voi să te rețin, din contră te voi însoți și decă n'ai nimic în contră te voi conduce în locuința noastră, unde unchiul meu și Dina, și . . . Ana,“ adăogă el după o paușă cam roșind, „vor fi încântați de a te revedea.“

Jorgu nu mai putea sta la îndoeli. Trebuia să urmeze acestei invitări făcute fără nici o ceremonie. Sórtea părea că voeșce să-l apropie de femeia, de care fugise. El se lăsă în mâinile ei cu ochii închiși, neșciind unde va să iésă. Nici nu voia să se mai gândescă.

— „Să mergem, Scarlate,“ țise el, „mă voi bucura și eu de a revedea pe ai tăi.“

— „Așa veđi, cel puțin îți vei repara greșela, ce ai comis, și pe viitor te vei păzi de a mai reveni asupra ei,“ observă Scarlat surișd. „Pe drum îmi vei spune cauza plecării tale grabnice și-mi vei istorisi aventurile tale.“

Era atâta tinereță și viață în fratele Dinei, încât Jorgu se simți óreșicum mângaiat în vecinătatea lui. El începă a spera, că va mai putea fi fericit vre odată. Scarlat din parte-și era vesel, că-și regășise amicul pierdut.

Astfel ieșira amëndouî la braț cu fețele surișdende și trecură povestind prin imbulzela publicului, care admira sincer pe acești frumoși ómeni.

(Va urma.)

Stéua.

Într'o luntre ușurică
Eü odat' plutiam ușor
Și plutiam fără de frică,
Cu plăcere și cu dor;

Că-cî o stea conducétore
Dulci speranțe-mi întindea,
S' opresc luntrea-mi plutitóre
La țermul ce sé vedea . . .

Dar' vai! stéua lucitóre
Un nor o a coperit
Ș' acum fär' conducétore
Luntrea mi s'a rétăcit . . .

Și viața-mi e amară,
Că-cî eü n'o voiü mai vedea,
Ș'a mea luntre va să péra
Și eü voiü peri cu ea!

Al. I. Hodos.

Sătenii.

Vodevil național în 4 acte de **Alecsandru P. Petrin.**

(Continuare.)

Scena 4.

Moise și Bloju.

Moise. Apoi cum ți-am spus, nu glumesc.

Bloju. Știu că tu nu glumești, dar glumește altul.

Moise (furiOS). Bloje! am spus se nu faci la mine comedia, ce grige ai tu de Georgiță, el este la mine banii dator el trebuie se platescă.

Bloju. Ce banii ți-e dator?

Moise (furiOS). Grigea ta nu este.

Bloju. Ai dreptate, Iudo, dar vreau să știu.

Moise. Restignit eu pe tine, de dăci mie Iudo?

Bloju. Mai curând te restignesc eu pe tine, decât tu pe mine, însă tu vrei să restignești pe păcurarul nevinovat? —

Moise (furiOS). Ah! ți spun, Bloje, cu mine nu face comedii, la voi Români place a bea rachiū și a nu plăti, însă nu merge așa tréba, pân este emantipation la noi, avem dreptul tot.

Bloju. Da, Iudo! pân' ce vè vom sprijini, voi beliți, și tundeți oea după plac; domnilor le place, că-cî lâna e bună, măcar cât de pučină, dar îți jur pe sânta cruce, că nu vei pèta onórea unui țèran nevinovat, care nu te-a aflat de vrednic nici să vorbescă cu tine

Moise. Bloje, nu

Bloju. Piei de-aici, satano, fariseule, cugeți că și pe mine mē vei juca; eu sunt sèrman, dar de omeniă, nu-ți sunt dator ca să am recóre de tine, numai îți spun că vei avea friguri de mine. Placă, fă pècatul tēu nerușinos, închide pe păcurarul Georgiță, care este nevinovat, placă și jură strimb, că-cî asta-ți este pita ție, care n'ai D-đeu, n'ai națiune, și prin urmare nici onóre națională. — Tu te slobođi la fapta cea mai rușinosă, dar să șci că asta-ți va fi cea din urmă; să șci că pânea ce-o mănânci din sudorile țèranului legat la pământ, te va bate

Moise. Mi rog

Bloju. Am gâtat-o! însemnă-ți-o după ureche, și cugetă că Românul este îndelung răbdător, dar și crud resbunător față de lotrii, cari voesc perirea lui (iese).

Scena 5.

Moise. Brr! heiliger Jacob, m'am șemerluit, capet sgerciurile. — Vai, vai mir, vas ist geschehen, ce rușine pe Solomon al meū este, cum bajocorit dobașul acesta pe mine, însă eu spun érá că Iuda rabdă ca Christos (scuturându-se) vai mie, Moise (uimit) rabdă palme, bajocorit, și tóte, apoi atunci sub masche de nevinovat, (cu gest) îl omórá pe totdeuna.

Scena 6.

Moise și Chinezul.

Moise. A, bună diminéța, D-le Chinez.

Chinezul. Să trăești, jupâne, d'apoi ce noutate?

Moise. Rēu, tot rēu, am auđit că pecariu vine în sat.

Chinezul. Nu vine, așa va fi bine.

Moise. Cum să nu fiă bine, asta am đis eu la ómeni în cárcimă.

Chinezul. Și ce đic ei?

Moise. Ei toți se bucură, că aū Chinezul așa înțelept, eu ți spun la omeniă mea, Chinez, chi li am spus, când vine rëndul la alegerea nouă eu dau 2 oche de vin, și unul de rachiū, în sănătatea Chinezului, ce face bun la satul nostru.

Chinezul. Și ce-or đis?

Moise. Se or bucurat fòrte, afară de . . .

Chinezul. Și cine a fost nimernicul acela care a cutezat

Moise. Pècurarul Georgiță

Chinezul. Lasă că-î arēt eu lui ce pòte un Chinez.

Moise. Așa i-am spus și eu, veđi mie-mi datorește tot satul, ah! pardon Chinezul nu, și apoi eu ved che ómeniū nu pot plati mie, eu nici nu fac sila, ci cu camete mici, că-cî așa cere gescheft al meū, aștept până pòte plati. — Așa a fost și cu Georgiță, el nu dator mie de mult 10 fl. și a đis che tot nu are banii, să-l aștept. — Dar' acum când batjocurește el pe Chinezul, și D-l meū, mi rog de iertare, eu trebuie să resbun mie, nu-l mai aștept.

Chinezul. Bine faci, trebuie pedepsit un astfel de nemernic.

Moise. Și eu cugetat la acésta, măcar că eu nu voesc rēul nimēniū, decī te rog să bine voești a mi face dreptate.

Chinezul. Cum nu, vrei să-l chiām la judecată?

Moise. O! ți mulțamesc de atâta bunătate. — Însă astăđi este sèrbătóre.

Chinezul. N'are nimic de đis, fiă și sèrbătóre, ce-mi pasă mie, când este vorba de a face dreptate, atunci nu este, și nici nu cunosc sèrbătóre, (furiOS) oiū vedea eu fi-va Georgiță închis seū ba (merge la ușă și strigă) Dobașule, hai iute.

Moise (aparte). Intrig dela țèrá nemțesc.

Scena 7.

Gei de sus și Bloju.

Bloju. Placă, Chinez.

Chinezul. Du-te, și adu pe Georgiță al lui Stancu aici! --

Bloju. Pricep, dar' de ce?

Chinezul. Nu-î grigea ta.

Bloju. Te pricep, Iuda ér vinde pe Cristos pe 30 de arginți.

Chinezul. Nu vorbi multe, ci caută-ți de catrafuse.

Moise. Ce om fără omeniă.

Bloju. Îți cred, dar' crede-mē că jertfa nu ți-a pica (iese).

Scena 8.

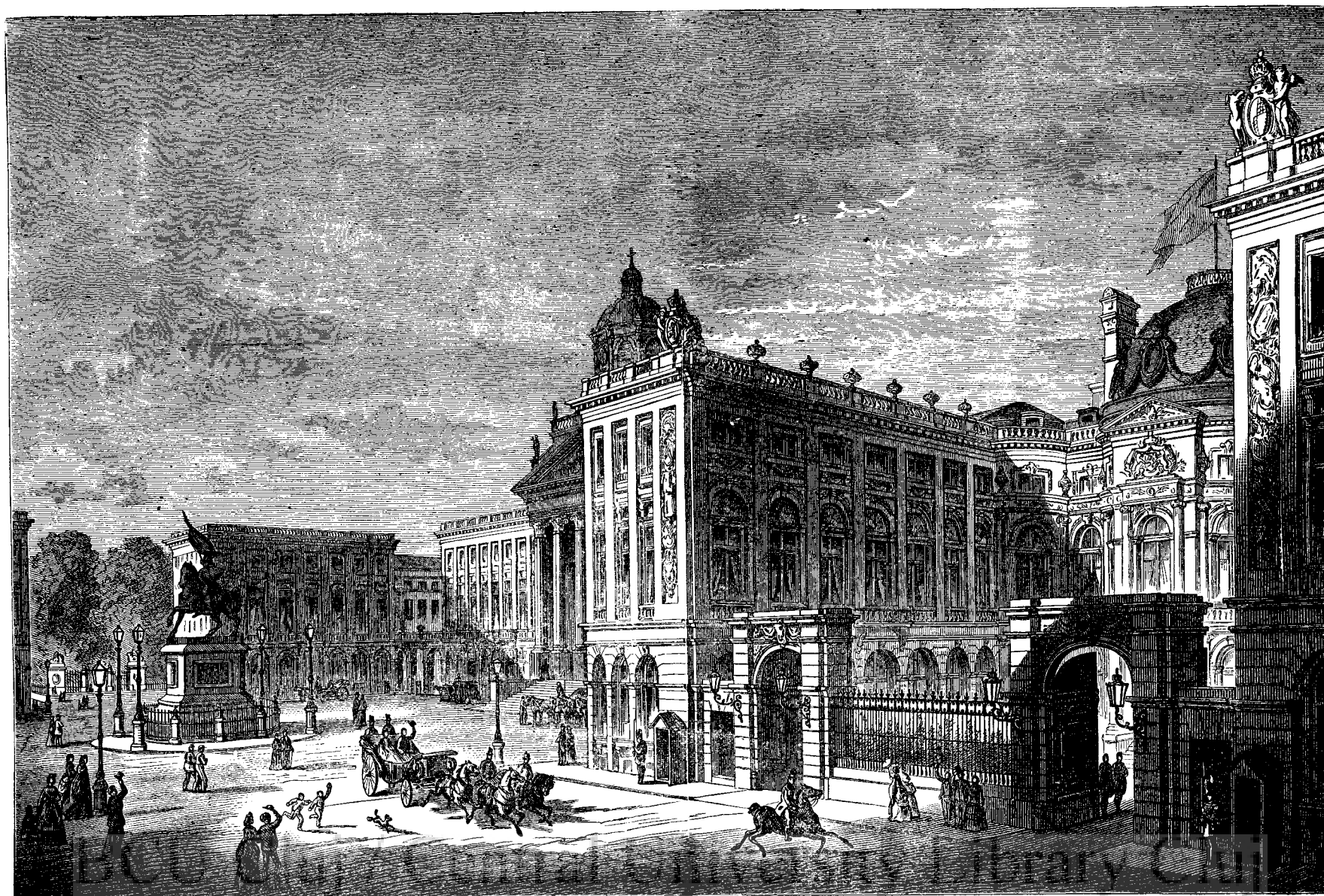
Gei de sus și Iléna.

Moise. Mē mir cum poți ținea așa ómeni la Dumita?

Chinezul. Acum și-a căscat gura pentru întâia órá, cuget că nu va mai fi.

Iléna. Taică, auđi că Georgiță al lui Stancu ar fi dator jupânului Moise, cređi tu?

Chinezul. Cum să nu cred! seū nu-l pàrește togmai acuma? —

În Brusel: Place royale și palatul ducilor de Flandra. (Pag. 223.)

Iléna. Eū nu ași crede așa ceva de el, tot satul vorbește că el nu âmbă la birt.

Moise (aparte). Ai, vai! (tare). Cum nu imble?

Iléna. Așa vorbesc ômenii.

Moise. Ômenile nu știu nimica, el vine pe la meșul nopții, și șede până câtra ziua cu alți pécuarii.

Iléna (aparte). Mișelul, cum minte (iese).

Chinezul. Ce blăstemat, bine-a țis, cine-a țis, „căr-bunele stins te arde pân' la os.“

Scena 9.

Cei de sus și *Georgiță*

Georgiță. Bună-vê diminêta! —

Chinezul. Mulțam, dar' tu, ce comedii faci, de nu plătești banii omului.

Georgiță. Ce fel de bani?

Moise. D'apoi nu știi, *Georgiță*, acei de ce florinți pe rachiū.

Georgiță. Hai d'aci, necuratule, ce vorbești?

Moise. Da, 10 fl., nu te face che ai uitat.

Georgiță. Pe suflet, Chineze, omul acesta este nebun.

Moise. Ah, mi rog, eū nu nebun pe banii mei.

Georgiță. Dar când am fost eū în cârcimă?

Moise. Ah! numai tu știi, ce întrebî pe mine?

Georgiță. Nu mē scôte din răbdare, că pe sufletul meū îți rad niște palmi.

Chinezul. Mē rog, nu așa iute. D-lui te pârêșce că ești dator, cum și e, caută de-î plătește, seū de nu te inchid.

Georgiță. Pe mine mē inchiđi, ași vrea să știu de ce?

Chinezul. Veî vedea de ce.

Georgiță (vrea se iēsă). Cu ômeni nebuni nu vrēu să am nimic.

Chinezul. Eū nebun! blăstematule, ți-oii arêta cine e nebun. (merge câtra ușa și strigă) *Blojule!*

Scena 10.

Cei de sus și *Bloju*.

Bloju. Aud.

Chinezul. Caută și grigește de prăpăditul acesta.

Georgiță. Înfrênă-ți limba, că de nu ți-o scot afară.

Chinezul. Închide-l.

Georgiță. Să nu puni mâna pe mine, că sunt nevinovat, nu știu ce vrēu ei dela mine, blăstematul de jidan țice că sunt dator 10 fl. eū, care n'am avut cu el în veci nimic.

Bloju. Este numai o mișeliă spurcată, care va veni la lumina țilei.

Chinezul. Închide-l îndată.

Georgiță. Chineze! D-tale îți iert, că-cî te-am prețuit mai pe sus de tôte, ba te-am și iubit că-cî Dar' lasă, D-ta ești înșelat de blăstematul acela. Eū mē las a fi închis, când toți dântuesc la horă, când serbēză ruga, eū nevinovat voiū șede la închisóre, dar crede-mē că-mi voiū șci resbuna, (aparte) Oh *Iléno!* *Iléno!* de ce mē nefericiși așa, pe mine care n'am nimic afară de onóre; și acêsta să mi se răpēscă? Oh *Iléno!* de ce nu mē lăsași să mē retrag în munți, tu mē bucurași cu o speranță de fericire, și tatăl tēu sedus de alții, la ruga satului, în loc de joc, mē aruncă în intunerecul închisórei (plânge).

Bloju. Cine-ar fi cugetat, că un jidan ar' pēta onórea unui fecior nevinovat.

(Cortina cade.)

ACTUL III.

Ruga satului.

Scena reprezintă ocolul bisericii, în care poporul român la rugă saltă după mēđăđi; țerani, țerance în päreclii fac un rond ce ocolește lăutarii. La o parte Chinezul, Popa Vasilie, Moise și Stancu, conversând, Bloju, Đobașul, nisuește a ținea ordinea în joc, dojenind pe cei ce voesc a face esces. — La rădicarea cortinei țerani și țerancele jócă. Capii comunei se delectéză, și Bloju se silește a ținea ordinea.

Scena 1.

Toți.

Chinezul (câtră țerani). Ei, copii, cum se pare?

Țerani. Mulțam de întrebare.

Un țeran. Dar să șci, Chineze, că jucai de mi se udă tótă cămașa.

Chinezul. Bagă de sémă să nu rēcești.

Țeramul. Nu sunt eū așa de gingaș, ca să mē rēcesc de ori ce.

Țerani. Trăescă *Chinezul!*

Chinezul. Fiți în pace, și plecați câtră casă, este târđiū. —

Țeramul. D-ta faci bine tôte, numai una nu.

Chinezul. Ce, fētul meū?

Țeramul. Ne oprești dela joc, când jucăm mai bine.

Chinezul. Destul este, ce-î peste mēsură nu-î sãnetos; acum până vē veți odihni puçintel, să-mi cântați una de jale.

Țerani. De jale?

Moise. Legea lui Iehova țice, che după ris se urme plâns.

Bloju. Nu te mai cuminți și D-ta pe aici.

Moise (aparte). *Bloju* acesta mi frânge gâtul.

Toți (cântă, *Stancu* intrând între ei țice: din stihovna a 6-a. — cântă).

Lăudat să fiă Dumneđeu

În veci necontentit.

Laude dar tot omul

Ființa făr de sfêșit.

Chinezul. Destul, acêsta este dumneđeescă, și cu mult mai frumosă decât să-o întrebuițăm aici, la joc; hei, *Blojule*, pune-te tu și începe una de jale.

Bloju. Bucuros, numai ascultați (cântă).

Un fecior tinêr, frumos,

Ce maica când l'a născut

Cu salbariuri de miros

L'a legat în al seū scut,

Ce 'n a sa copilăriă

Se juca nevinovat

Și cu-o dulce bucuriă,

Din fluer a tot cântat.

Cânturi dulci de fericire

— Gura dulce-i resuna —

Legănat pe-a ei iubire

Mândrei sale înțona.

Mai departe nu ți-o pot cânta, că-cî am uitat versul.

Chinezul. Ce pagubă, că nu șci, dar', feciori! cine șcie cântecul acesta, vină să se arate, (după a pausă) așa dar, nimeni?

O voce. Ba da, cum nu, étă-mē pe mine, eū știu cântecul acesta mai tot. (*Iléna* vine).

Chinezul. Ah! fata mea, tu şci cântecul (sărutându-o) gândit-am eu că tu trebuie să-l şci. — Tu, fata Chinezului, să auşim.

Iléna. Unde a rămas?

Aureliu. La espresiunile sublime, ce voi a le descoperi amantei sale, drept manifest despre flacăra inocentă a amorului complet.

Iléna (uimita). Crede-mă, coconaşule, nu te înţeleg de fel.

Ţeraniş şi Ţerancele (rid).

Aureliu (furiu). O, plebe servilă! ce îndrăznélă órbă a manifesta neplăcerea unui teologisând, şi planissime unuia cu maturitatea dela cetatea Caprei, pe limba grecească: Kecskemét.

Bloju (cătră Ţerani). Tăceţi, nu faceţi ca să i se împle ferea de plévă.

Ţeraniş (rid).

Moise. Asta este prea mult.

Bloju. Nu rideţi, ómeni buní, de voiţi să rămăneţi sdraveni, de risul mult vi se înflă ochii ca la broscioi.

Ţeraniş (rid).

Bloju. Vedeţi, ca la copilul lui Moise, ca la Solomon.

Moise (esaltat). Abraham şi toţi sântii! ce vorbeşce omul acesta, auş Sali, ce dice dirlóga de dobaş, che Salomon, bubele nostru micuţ, din care voesc se fac cultus seú finanş ministru unguresc, are ochi de broscioi, oh, oh, ce vătémare!

Ţeraniş (rid).

Chinezul. Acum încetaţi, destul ris; Iléno, să te auşim, bagă de sémă să nu sminteşci.

Iléna. Bucuros, taică, dar' nu şciú unde-a rămas?

Chinezul. A rămas acolo că (cătră Popa) unde a şi remas?

Popa. Da, a remas la ca (cătră dascál) unde a şi rămas?

Stancu. Da, a remas la (cătră Moise) unde a şi remas?

Moise. Che Salomon al meú are ochi de broscioi, vai, ce ruşine pentru mine.

Ţeraniş (rid).

Chinezul. Lasă-te cu Solomon! Coconaşule Aureliu, unde a şi remas?

Aureliu. Eú in ceştiunea acésta mi-am dat umilita moţiune, dar (furiu) Plebea!!

Bloju. Véd că seú nu vė aduceţi aminte (aparte) pentru că nu aú minte de fel (tare), seú aţi uitat-o. Am rămas că ce-a vrut să dícă el dragei sale.

Iléna. Şciú, vedeţi, am a vė spune că pécurarul acela.

Toţi. Pécurar?!!

Iléna. Da, că pécurarul acela a iubit pe o fată mai bună în stare decât el. — Şi se temea a-í spune că-o iubeşce. — Şi așa cânta:

Dar nu pot, crede-mă dragă,
Eú-s sêrman şi nevêdut,
A ta iubire mi-e prangă,
Inima-ţi sóre cădut.

Şi apoi fata de multe ori îi răspundea ér prin cântece.

Chinezul. Frumósă istoriă, şi cum sună cântecul acela? —

Iléna. Crede-mă tăicuţă, că eu nu şciú.

Chinezul. Tu nu şci, el nu şcie, apoi cine va şci?

Dochiţa. Décă-ţi place, Chineze, așa de tare cântecul acesta, eu vréú să ţi-l cânt, însé te rog să nu bagi în sémă de voiú sminti.

Stancu. Cum să sminteşci tu, ângerel, asta nu se póte.

Dochiţa. Nu te sili a-mí da laudă învêătorule, că-cí pot fi făr' de ea.

Ţeraniş (rid).

Stancu (cătră Moise). Tot Dochiţa cea vechiă.

Bloju (cătră Ţerani). Şi dascálul nostru n'are chef réu.

Ţeraniş. Că nici Dochiţa nu e prită.

Bloju. Dar' nici Georgiţa pécurarul nu e códa bărbaţilor.

Dochiţa. Hei, ce glume şci D-ta, Blojule, mai bine-ar' fi de ţi-ai căuta de acuşi, ţi-aşi spune de cine.

Chinezul. Eí, destule glume, acum Dochito, fata moşului, începe a cânta, tu Iléno ajută-í unde nu şcie, ér tu, Blojule, ca vulpe viclenă, fă-te că nu ţii nici cu una nici cu alta şi ajută-le a cânta.

Dochiţa. Cum mi-se pare, a rămas la respunsul dragei.

Toţi. Ai dreptate.

Dochiţa. Aşa dară, draga pécurarului, când se reversăú dorile, şi când cugeta că el va trece cu turma lui pe lângă casa ei începea a cânta:

Lacrima de bucuriă
Îmí stă 'n ochi ca un sărut,
Zimbetu-í de veselii
Când pe buze s'a născut.

E sêrman dar' de-omeniă
Pécurar dar' frumuşel
Ce 'ntreb de-altă bucuriă,
De-avuţiă, ângerel.

Te iubesc, o fericire,
Te iubesc ne încetat
Vino dá-mí a ta iubire,
Talismanul mult căutat.

Chinezul. De minune, mi se pare că cântecul acesta l'am mai auşit eu?!

Dochiţa (frivolă). Cum nu, bade Stavre, şi Iléna-í şcie (ride).

Iléna (confusă). Da, tăicuţă-l şciú.

Chinezul. Şi veţi, eu numai arare-ori te aud cântându-l, asta e lucru de minune.

Aureliu. Şi plebea servilă are misteriele inimei, ca misteriosităţile Tuilerielor din a luméi cetate Paris.

Dochiţa (veselă de triumf). Şi adeseori se întêlniaú juniú îndrăgiţi, dar mai de-unaşi îi conturbă o fetiţă veselă, ce veni la fântână, cu un cântec de tot vesel (privind pe Stancu). Hei, așa este lumea, nimeni nu-í póte da de fir, décă ar' îndrănsni multe fetiţe a spune feciorilor, că-í iubesc, atunci D-şeu şcie câtă fericire ar fi pe lume, dar ele se retrag de ruşine. — Eú din parte-mí, nu mă pot căi că n'am cântat drăguţului meú, adică înţelegeţi-mé, pe carele eu îl iubesc. Lui nici că-í pasă, dar' era bine de-í pásă, că-cí dórá D'apoi așa e lumea, pe cine iubeşci, acela nu te iubeşce, şi cine te iubeşce, pe acela nu-l iubeşci.

Multe inimi iubitoare,
Câte locuiesc sub sóre,
Dacă pline de sfielă
Nu și-ar lua îndrăsnelă
Să-și șoptescă-adesoară
C'au un suflet iubitor,
Cu a lor próstă iubire
Și-ar trage nefericire.

Și eu-'s fată iubitoare,
Martore mi-e sântul sóre,
L'a iubitului privire
Tremur ah, de fericire,
Am fost bună și voiósă
La tot pasu-î curiósă,
Mă credeți eu nu-s de vină
Inima-î de-a fost străină.

A iubit altă fetiță,
El mi-a dis cu-a sa guriță,
Eú nițel m'am supérat
Dară nu m'am mániat;
Am vedut-o și știu bine
Că-i frumósă ca și mine;
Las iubescă-se mereú
Fiă fericiți cum vreú.

După ce 'n al meu iubit
Am vedut că m'am smintit
Un timp am fost intristată,
Dar' nu mult, că-cí deodată.
Am ris dulce, și-am cântat;
Ce-am cătat n'am fost aflat.

Nu mai plâng, că-cí decă vreú
Capét iubiți câtí vreú eú.

Stancu (cătră *Moise*). Complot, suntem vânduți.

Moise (speriat). Eú imi spál mánile, eú sunt nevinovat.

Dochița. Și decă vè place, eú v'ası cânta și cântecul
fetei aceleia.

Stancu. Lasă-te, *Dochița*, îți strici glasul.

Dochița. Și ce-ți pasă D-tale de glasul meu.

Stancu (cătră *Moise*). Tot *Dochița* cea bătrână.

Bloju. Se vede că învătătorului nu-î prea plac cântece lumești.

Aureliu. Un om cu capacitațiune absolută trebuie să se ocupe cu idențialitățile idențialitaților, idei mai sublime, ca nu cumva să se demită la impietate D-đeescă.

Stancu. Așa e cum ăci.

Țerani (rid).

Aureliu. O plebe servilă, ce îndrăsnelă órbă, mie a-mí manifesta neplăcere, care am învétat a cunoșce filosofia inimei, mie care cu sudorí grele am ajuns de a fi în stare a disputa despre acéstă virtualitate, oh! imi voiú resbuna și remunifeca ciocnitura onórei.

Bloju. Nu vè țânguiți, și modrul acesta al coconășului póte că se ține de modrul învetaților. — Dar' nu face nimic, gluma tot glumă remâne, — étă cimpoerul Ciubala, alergați feciorí înainte-î, ca să ne ăică o horă țărănescă.

Chinezul. Bătránul Ciubala nici când n'a lipsit dela rugă, mē mir că vine așa de târđiú.

Bloju. Nu ne împedecă, să ne petrecem bine.

(Va urma.)

Ceva despre petrele scumpe.

Încă în timpul antic, când era omul așa ăicend în copilăria, i-aú atras atenziunea unele petri lucitoare și frumos colorate. Întrebuintarea celor mai multe petri scumpe se póte urmări încă dela popórele de pe vremea lui *Moise*, care se folosiaú de dênsele mai cu sémă spre înfrumșetarea sculelor și altor obiecte nu tocmai necesare. — Sceptre, coróne luciaú minunat de reflexele cristalelor de smaragd, de opal, de amethyst, de spinel ș. a., arétând colorile curcubeului duple și triple. Acest us s'a transplantat din generațiune în generațiune până în ăiua de ăđi. Valórea acelor petri nu e acum atât de mare cum era mai nainte, dar întrebuintarea lor devine tot mai felurită.

Nu încape nici o îndoélă, că petrele scumpe ale indiviđilor din anticitate aú fost mai curate, mai prețuite și prin urmare mai frumoșe, că-cí aceștia le căutaú în adins în sinul pământului și numai atunci se folosiaú de dênsele, după ce se convingeau că sunt veritabile. În timpul nostru se află în negoț multe petri, care nici nu merită numele de scumpe, deórece seú sunt de tot false, seú nu sunt pe deplin curate.

Ca în toți ramií industriei, comerciului, așa și în negoțul mineralelor, se póte observa óre-și-care șarlatanism. *Chemia* ne învață a falsifica cel mai frumos rubin, cel mai curat smaragd, cel mai lucitor saphir ș. a. și acéstă falsificare — precum vom vedea mai jos, — e simplă și de multe ori atât de frapantă, încât la prima vedere și cel

mai dibaciú mineralog se póte înșela. Ce e mai trist, mulți neguțătorí de petri scumpe își vënd falsificatele lor cu același preț, ca și când ar fi produse naturale. *Chemiștii* în laboratoriile lor și-aú dat silința a descoperi reguli, procese chemice, în metalurgia, sticlăria și în alte întreprinderi industriale absolut necesare, ér specialiștii egoiști se folosesc de legile chemistului pentru a înșela omenimea.

Însé pe lângă tóte dibăcia imitatorului, naturalistul și cu deosebire mineralogul nu se lasă a fi amăgit așa de ușor. Fiind convins, că dela legile, eterne ale naturei nu se póte abate nimeni, caută a analiza fabricatul specialistului înșelător cu ajutorul cristalografiei și al mineralogiei.

Ne-am propus a vorbi cu acéstă ocașiune ceva despre înfătoșarea, împărțirea, calitățile și falsificarea acelor petri scumpe naturale, care jócă o rolă mai însemnată în viața practică!

Petrele scumpe se înfătoșeză în sinul pământului de multe ori cristalisate în forme fórte diferite. Unele se află în vine de metaluri, altele formeză grupe de cristale de o mărime fórte eterogenă, érá-și altele se află în diferite forme ciudate, precum în forma de gálci, rărunchi, apoi ca stalactite și stalagmite (produse adecă din picături mineralice).

Cele mai prețuite petri sunt fără îndoélă cele cristalisate. Însé fiă în ori ce formă, pétra scumpă arare ori seú mai nici odată nu se foloseșce în industria în starea

ei primitivă. Cu alte cuvinte, cele mai multe petri trebuie prelucrate mecanice înainte de întrebuințarea lor, adică trebuie polite, și curățite de toate corpurile străine. Numai printr'o prelucrare cuviincioasă primesc petrele acestea o lucire caracteristică.

Tóte petrele scumpe cunoscute până acum se împart în cemerciú după raritate, puritate, tărime și după alte calități fizice și chemice în următoarele trei specii: petri de rangul întâiu, al doilea și al treilea.

În rangul prim se numără numai diamantul, un mineral de o tărime atât de mare, încât sgăriă toate corpurile naturale, ba și cele artificioase, afară de cristalele artificioase de bor. Acesta e unicul element chemic pân' acum cunoscut, care posedă o frumseță atât de caracteristică și o tărime atât de estraordinară, constă numai din elementul: carbon; calitățile sale deosebite se pare că vin dela modul său de a cristalisa — În timpul mai nou le-a succes învătășilor a produce pe cale chemică-artificioasă carbon în forme regulate; cristalele sunt fôrte mici, dar tărimea, forma și alte calități consună pe deplin cu ale diamantului.

În rangul al doilea se numără :

1. Unii corunđi străvędători și cristalisați în forme hecsagonale, care se află în comerțul de galanteriă sub diferite numiri, precum: rubinul oriental de colóre azuriă, zaphirul indigo de colórea flórei de grău. Locul întâiu după diamant îl ocupă rubinul, atât în privința frumseții și a valórei, cât și a tărimei; au fost însă casuri, în care rubinul curat s'a vëndut mai scump, decât un diamant de mărime egală. — După rubin stau în preț mai mare zaphirii.

2. Așa numitul opal nobil (germ. Edelopal), care se află în natură amorf, adecă fără formă cristalină său cristalisată; are o varietate de colóri fôrte frumósă (vênătă, verde, roșiă, galbenă); dar colórea fundamentală e albă. — Acest mineral are o valóre deosebită ca pétră scumpă. Cea mai mare bucată aflată până acum în minele de opal din Cervenita, nu departe de Casovia, este în cabinetul de mineralogiă al curții din Viena; greutatea ei e de 34 loți,*) érá prețul se urcă până la 70 mii de fiorini v. a.

3. Dóuë varietăți de beril, precum smaragdul cu colórea verde-închisă și acumarinul azur său verde-vênăt. Aceste rari petri se află în natură în forma cristalelor hecsagone, și au o mărime de mai mulți centimetri. Smaragdul curat e fôrte prețios în comerțul de galanterii, un carat costă până la 50 fl. v. a. (1 carat = 0.2 gram).

4. Chrysoberilul, de colóre verde în nuanțe diferite și cristalisat în forme rhombice fôrte frumóse. Valórea și frumseța consistă mai cu sémă în impregiurarea, că cristalele sale presintă un minunat trichroism, adecă lumina ce le străbate arată în direcțiuni determinate trei colóri eterogene.

În fine în rangul al. treilea se numără :

1. Ametistul oriental, de colórea violei, care însă în realitate nu e decât corund străvędător.

2. Unele varietăți de cuarț, precum: diamantul marmatic, cristalul de munte (ambi necolorați), ametistul general (s. șemnițan), de colóre rosa-violetă, surul calcedon, chrisoprasul verde ca mărul și carneolul roșu ca sângele.

*) 50.5 decagram.

— Cele trei varietăți prime cristaliséză în forme rhomboedrice, ér cecelealte din urmă au diferite forme necristaline.

3. Chrysolitul oriental și brasilian de colóre verde deschisă.

4. Unele varietăți ale granatului, precum: almandinul roșu închis și străvędător, grossularul verde-roșu și uvarovitul verde ca iérba. — Granatul — în genere luat — cristaliséză în cristale frumos dezvoltate de sistemul regular și se află de multe-ori în granit, gneis și trachyt.

5. Zirconul său hyacintul de diferite colóri (roșu, galben, verde, sur, alb).

6. Topazul vênăt și roșu-închis. (Ce se numește în comerciú topaz oriental; el nu e, decât corund de colórea topazului.) În fine :

7. Turmalinul de colóre verde, vênătă său roșiă.

Acum este întrebarea, de se pot falsifica unele dintre aceste petri scumpe de ori ce rang ar fi? și decă acesta se póte, punem întrebarea: cum și de ce se pot imita său falsifica?

Spre deslegarea acestor întrebări ar fi bine, decă am permite unele întroduceri științifice-chemice, ca să fim cu atât mai bine pricepuți de cetitori! Dară prin aceea ne am abate póte dela tema propusă și nici nu e scopul nostru a face vre-o cercetare științifică mai înaltă! Totuși spre a ne putea împlini scopul propus suntem constrinși a aminti aici unele scurte observațiuni generale.

Este faptă dovedită, că materiile, care fac o parte constitutivă esențială, nu numai a întregii nóstre planete, ci și a unor corpuri absolut necesare în viața casnică, precum a sticlei, a emaiului ș. a. numite în limbajul științific silicate; pot căpeta prin diferite oxiduri metalice**) colóri fôrte varii. Acéstă impregiurare destul de simplă a dat îndemnul chemiștilor a colora mai înainte sticlele în frumóse colóri verđi, roșii, vinete ș. a., care sticle jócă și acum o rolă destul de însemnată în comerțul modern. Mai târđii s'a transplântat acéstă procedură în falsificarea petrelor scumpe, care se împlinesce de regulă în modul următor.

Silicele albe său străvędătoare (cuarț) se ard la o temperatură mai înaltă, până când se pot preface în pulbere pe cale mecanică. Spre a putea avea o massă de părți egale, acéstă pulbere se cerne prin o sită fôrte fină; apoi se ia din ea o parte determinată, care mestecându-se cam cu trei părți de miniú de plumb se pune într'o tigăiță de topit (făcută din materiale necombustibile!) astfel ca acesta să fiă mai de tot plină. Avem deci o parte constitutivă a mineralului, pe care voim să-l producem; acéstă pétră însă e fără colóre. Prin urmare: ca să primescă silicatul nostru o colóre determinată, adăogăm în compozițiunea amintită oxiduri metalice, care posed calitățile dorite. Dintre astfel de oxiduri caracteristice vom aminti aici următoarele:

Oxidul de fer coloréză silicatul în galbin; oxidul de cobalt coloréză silicatul în vênăt; manganoxidul în violet; oxidul de aramă în verde deschis; oxidul de chrom în verde ca iérba; colórea roșiă de rubin se forméză, decă mestecăm pușin aur cu oxid de cositor, ér colórea roșiă ca granatul resultă din oxidul de aramă.

**) »Oxid metallic« se numește împreunarea proporționată a unui metal cu oxigen.

De aici urmăză că, decă voim d. e. să facem un ametist, adăogăm la amestecul de mai sus ocsid de man-ganez; voim să reproducem un zaphir, adăogăm puçin ocsid de cobalt; voim să imităm un rubin, punem preste silice în tigăița respectivă aur și ocsid de cositor ș. a. ș. a.

După aceste pregătiri punem tigăița într'un foc de o temperatură atât de înaltă, încât cuprinsul ei să capete o formă fluidă grosă; atunci amestecul se lasă să se reco-rască foarte încet, apoi spargem tigăița și scótem afară materia închegată, care apoi se forméză, se poleeșce etc. după recerință.

Deci din cele amintite se póte vedea foarte clar, că

falsificarea petrilor scumpe nu e întreprindere tocmai așa de grea! Totuși considerând, că silicatul întrebuițat posede între altele și calități, care îngreunéză cioplirea, poleirea; ne vom convinge, că falsificarea prețioșelor e una dintre cele mai fine și mai încurcate întreprinderi din comerțul modern.

În fine spre a putea deschilini petrile adevărate de cele false, s'ar cuveni să vorbim ceva și despre esaminarea petrilor scumpe! Însé, durere, pân' acum n'avem reguli generale, care s'ar putea întrebuița mai ușor în vieța practică, ci la această deschilinire e chiamăt învêțatul, în deosebî cristalografal și chemical!

G. Focreaanu.

Ornitologia populară română.

Pupăza.

I.

Dela începutul lui Prier până cătră finea lui Septemvrie întêlnim adeseori pe marginile pădurilor și prin livezi, unde sunt mulți ciungî și alți pomi bătrâni și scorburoși, o pasere, care se nutreșce cu vermi și insecte.

Acéstă pasere are un moț de pene împeștritate la mijloc cu puncte galbine-roșietice, érá pe la capete cu negre. Când sbórá, și-l plécă pe spate, érá când se pune jos îl întinde ca un vânturar; acéstă pasere este Pupăza dim. pupăgióră și pupegióră, masc. pupăzoiu (lat. Upupa-Upupa eops L. germ. der Wiedehopf).

Despre acéstă pasere mândrá la privire, însé nesuferită din cauza necurățeniei și-a mirosului său respingător, esistă atât la Români din Bucovina, cât și la cei din Transilvania și Ungaria următórea legendă:

După ce-a făcut Dumneđeu la început tóte paserile, câte se află în lume și le-a împodobit cu pene spre aco-perirea și înfrumșetarea trupului și cu aripi ca să póta sbura în aer, a mai dat în urmă fiă-căreia dintre dênsele și câte o hrană anumită din care să se sature și să viețuască.

Viind rëndul la Pupăză, acésta a căpêtat pâne de păpușoiu (porumb, cucuruz). Însé pupăza nu s'a îndestulit cu acésta, ci a cerut altă hrană. Dumneđeu i-a dat apoi pâne de secară. Dar nefiindu-i de ajuns nici acéstă hrană, Dumneđeu ca unul ce este foarte îndurat și și bun i-a ascultat cererea și i-a dat a treia órá să se hrănescă cu pâne de grâu.

Pupăza după ce-a mâncat bine și s'a săturat cum se cade, nu s'a mulțămit nici cu acéstă hrană, ci a cerut dela Dumneđeu să-i dea alta și mai bună.

Dumneđeu se superă amar și o blăstemă dîcînd:

— „Decă tu nu te-ai mulțămit cu hrana cea mai bună de pe lume, care ți-am dat-o eu, să te hrănești de ađi înainte atât tu, cât și urmașii, tîi cu — necurățeniei!“¹⁾

Blăstemul s'a împlinit.²⁾

Mai departe spune legenda, că dintru început P upăza își făcea cuibul său din cele mai frumoșe și mirositoare

¹⁾ Cred. Rom. din Arieșul-de-pădure, comitatul Satu-mare, com. de D-I Ilie Pop, învățator. A Rom. din ținut. Lăpușului în Transilvania, dictat de Ion Coruiu din comuna Vaad, și com. de D-I G. Craciunaș, teolog abs. A Rom. din Cândreni, com. de D-I P. Ursul, și a celor din Ilieșci dict. de V. Ungurén.

²⁾ Credință foarte lăpîtată pîntre Români.

flori. Însé fiind nemulțămită cu acestea, și cerënd dela Dumneđeu altele mai frumoșe și mai mirositoare, Dumneđeu a pedepsit-o în același mod ca pentru mîncare.³⁾

Până aici legenda Pupăzei.

II.

Români au următórele datine și credințe despre Pupăză.

Din cauză că Pupăza e foarte frumos împodobită; Româncele din unele locuri o numesc „Nevêstucă.“ Eră în ris și batjocură se numeșce și „Cucul armenilor“ séu „Cuc armenesc“, deórece, după spusa celor mai mulți Români, Armenii dîc că Pupăza îndemnă la deștep-tare, la lucru și la joc strigând: „hophophop! hophophop!“ pe când Cucul îndemnă pre Români la culcare, strigând ne 'ncetat: „culcă-te! culcă-te!“ De aici vine, că Armenii adeseori iéu în batjocură pre Români cu Cucul lor, érá Români pre Armeni cu Pupăza, dîcîndu-le, când strigă acésta: „ascultați cât de frumușel și plăcut vă cântă cucul vostru, numai de drag să stați a-l asculta!“ . . .

Mai departe Români țin pre Armeni, nu știu din ce cauză, de nișce ómeni spurcați, numindu-i, mai ales când sunt mînioși pe dênșii, „Arie spurcată.“ Din cauza acésta nu prea vréu să împrumute ceva Armenilor, nici să mînânce la o masă cu dênșii, temêndu-se ca să nu-i spurce. Mai cu sémă nu voesc ei să le dea apă de beut din vre o cofă séu alt vas, cređînd că tot Arménul, după ce a beut spurcă pre Români.

De aice, presupun eu, că vine și credința, că Pupăza ca Cuc „armenesc“ încă spurcă pre Români prin cântecul său.

Așa se dîce, că toți acei ómeni, carii ies de diminéța afară nefiind încă spălați pe obraz, decă aud Pupăpa pu-păind, îndată se spurcă.

Drept aceea Români, mai ales pe timpul când cântă Pupăza, se spală pe obraz și spun rugăciunile în-ainte de a ieși afară diminéța, ca nu cumva să-i spurce Pupăza prin cântecul ei. Pe copii lor încă îi îndemnă să facă așa esplicându-le totdeodată și motivul acestui obicei.⁴⁾

III.

Pupăza se consideră de cătră Români și ca un profet, care prevesteșce schimbarea timpului și sórtea ómenilor.

³⁾ Cred. Rom. din Cândreni com. de D-I P. Ursul, precum și a altor Români din alte sate.

⁴⁾ Datină și credință foarte răspândită în Bucovina.

Așa dic ei, între multe altele, că decă cântă ea în luna lui Martie prevestește, că anul venitor va fi foarte mănos și productiv.⁵⁾

Când vine ea primăvara din țerile calde, e semn că atunci putem semena ovăsul. Decă începe a cânta mai de grabă, decât cucul, e semn bun, că-cî în anul acela se va face mult cucuruz (porumb, păpușoiu).⁶⁾

Decă peste vară cântă uneori mai mult de cum îi este datina însemnă că în scurt timp va ploua.⁷⁾

Românii, cari aud primăvara Pupăza cântând înaintea Cucului, cred că preste tot anul nu le va merge, cum ar trebui. Cântecul pupăzei audit înainte de al Cucului este dară un semn rău.⁸⁾

VI.

Nu e nici un sat, nici o comună, nici un oraș românesc, ai căruia locuitori să nu fiă porecliți într'un fel său într'altul. Nici Pupăza, despre care au Românii atâtea credințe, n'a putut să fiă trecută cu vederea, ci și numele ei a trebuit să figureze în șirul poreclelor usitate la poporul nostru.

Să vedem cum se 'ntemplă acesta?

Românii numesc „Pupăză” pe omenii, cari nu știu ținea secretul. Despre aceștia se dice că: „i-a țipat-o în Pupăză.”⁹⁾

Babele, nevestele și fetele, care sunt foarte gureșe și limbute, vorbesc pe toți omenii de rău și află la fiă-care câte un defect, încă se poreclesc „Pupeze.” Celor din urmă li se mai dice și pârparițe.¹⁰⁾

În scurt toți defăimătorii sunt numiți „Pupeze” și se dice că „pupăesc”, adică clevetesc. De aci vine dicala „tacă-ți pupăza”, adică: tacă-ți gura, nu mai spune ce nu-î de spus, nu defăimă, batjocuri!¹¹⁾

Românii din Bucovina mai numesc Pupăza și un fel de prăjitură în forma unei păserele, pe care o fac muerile din aluat de grâu și împodobesc cu dânsa pomii, dați de sufletul morților.¹²⁾ Era în Moldova tot acest nume se da și unei plante, după cum ne arată următoarea doină:

Colo'n luncă la privită
Găsi pupăza 'nflorită
Și mândruța mea măhnită
Nu știu pupăza s'o rup
Ori pe mândra să mi-o pup.
Fóie verde mărgărit
Pecat c'am îmbetrănit
Și-încă bine n'am trăit.¹³⁾

În România mai aflăm și câteva sate, munți și locu-

⁵⁾ Cred. Rom. din Căndreni, com. de D-I P. Ursul.

⁶⁾ Cred. Rom. din Arieșul-de-pădure, com. de D-I I. Pop.

⁷⁾ Cred. Rom. din Căndreni, com. de D-I P. Ursul.

⁸⁾ Cred. Rom. din cele mai multe părți ale Bucovinei.

⁹⁾ Dat. Rom. din Arieșul-de-pădure, com. de D-I I. Pop.

¹⁰⁾ Dat. Rom. din Căndreni, com. de D-I P. Ursul.

¹¹⁾ Dat. Rom. din ținut. Lăpușului în Transilvania, com. de D-I G. Craciunaș.

¹²⁾ Dat. Rom. din Ilășești și Siretiu.

¹³⁾ V. Alecsandri. Căntece de peste Olt, publ. în Convorbiri lit. an. X. Iași 1876 p. 210.

înțe isolate, care încă pòrtă numele de Pupăză, Pupăzani și Pupăzasci.¹⁴⁾

V.

În fine voiți aminti, că dela datinile și credințele, ce au Românii despre Pupăză, în decurgerea timpului s'au format mai multe proverbe și dicală, ce sunt foarte răspândite între popor și foarte des întrebuințate.

Deci aflați de bine a le 'nșira și pre acelea aici.

„S'a cucuiet ca o pupăză.” Acastă dicală se aplică acelor fete, care duminica și serbătorea, când se duc la biserică său la petreceri, își împopotéză capul c'o mulțime de flori și cordele de tot felul, socotind că așa le stă mai bine și sunt mai frumoșe.

„Peste colac și pupăză.” În multe locuri este datină la Români, ca după o înmormântare să facă prasnic său comandare. La prilegiul acesta se dă tuturor celor de față câte un colac și-o luminare de sufletul răposatului. La câte-va zile său septemăni după acesta se face pentru cel mort și parastas. Aci e datină pe alocurea de-a face un pomușor, pe care-l împodobesc cu mere, nucii, pome, colaci, precum și cu un fel de păserele din aluat de grâu, care, după cum am vădit și mai sus, se numesc „Pupăze” său „Pupăgiore”. Acestea încă le dau de pomană. Deci după ce mai înainte s'a dat de sufletul mortului un colac, se mai dă acuma și o pupăză. Va să dică „peste colac și pupăză”. Acest proverb se 'ntrebuințază dară atunci, când cine-va a împrumutat cui-va un lucru și nu i s'a întors înapoi, i s'a pierdut lucrul; pentru ca să-l recâștige, împrumutătorul mai pierde în zadar și alt ce-va pe desupra; atunci se dice „peste colac și pupăză”.

„Ca pupăza își imple cuibul.” E cunoscut din istoria naturală că Pupăza nu-și curățește și grijește nici odată cuibul său ca alte paseri, ci ea și-l imple de propria sa necurătenie. Acastă împregiurare n'a fost trecută cu vederea de poporul român; el a format proverbul de față, aplicându-l omenilor încărcăți de năravuri rele și cari nu vor să se desbere de ele, ér din cauza acesta nu-și pot afla căpătăiū, că-cî nimeni nu-î suferé.

„S'au înpupăzat,” adică s'au gătit ca o Pupăză, se aplică nevestelor tinere, care se găsesc foarte curate, se 'mbrobodesc cu ștergare foarte curate și frumoșe.

„Mî-a pus o pupăză în obraz.” Decă unul său altul avea să poftéscă pe un prietin la o petrecere și nu l'a poftit, prietinel îl înfruntă dicându-î: „așa m'ai poftit... rușine să-ți fiă!” Atunci înfruntatul dice: „știu că mî-a pus o pupăză în obraz!” Său decă unul batjocorește pe cine-va, îi spune cuvinte de rușine, cel batjocurit dice: „mî-a dat o pupăză 'n obraz.” Acastă dicală cred că vine de-acolo, că Pupăza după credința poporului și după cum am aréat mai sus, pe mulți omeni îi spurcă dimineța prin cântecul său.

S. Fl. Marian.

¹⁴⁾ D. Frunțescu. Dictionar topografic și statistic al României. București 1872 p. 386.

In grădina ei.

Floricele te chiamă, suri6rele-ți te-așteptă!
 Vin', iubito, în grădină ș'a mea inimă 'ntristată
 Consoléz'o cu amor.
 Vin', că-cl' inima-mi te cere
 Și te-așteptă cu durere
 Și cu dor.

Vin'! pe peptu-mi lin te lasă, și-mi dă rumenele-ți buze
 Și cosița-ți despletește, că-cl' și cele dalbe muse
 Pêrul têu ar pismui.
 Vin' și martor să ne fie
 Cerul, că noi pe vecie
 Ne-om iubi.

Êră luna argintie, să privescă cu-admirare
 D6uê inimi într'unite într'o dulce sărutare
 Și din cerul fără nor
 Să te vadă lângă mine
 Și s'audă ș6pte line
 De amor.

Al. I. Hodoș.

Căsătoria.

Conferință de părintele Z.

D6mnelor, surorilor.

Căsătoria, astfel cum o înțelegeți, nu prea e favorabilă amorului. — Nu cred, că spun o monstruositate. Amorul acolo prea e comod, se aședă cu prea multă lenie în foteluri prea moi. El capetă obiceiuri de haină de casă și de comoditate; zaharicalele, cu care se îndopă mai întâiu cu lăcomie, îi fac peste puțin stomachul capricios, mistuește rău, apetitul se 'mpuținează, și șera în căldura prea dulce a unui cuib făcut pentru el cască cetind jurnalul, ad6rme, horcăe, se stinge. Înzadar veți dice, surorilor:

— „Dar nu . . . cum, părinte Z . . . , D-ta nu pricepi acêsta, reverendisime!“

Eû vă declar că lucrurile sunt, precum v'am spus, și că la adecă sunteți cu totul de părerea mea. Da, sêrmana v6stră inimă a suferit des, sunt nopți în care ați plâns, sêrmăni ângerăși, așteptând în zadar visul din ajun.

— „Vai, cugetați voi, așadar totul e sfêrsit? O di de vară — trei-deci ani de t6mnă! și mie-mi place atâta s6rele.“ Etă, ce cugetați.

Dar nu diceați nimic, neșciind ce trebuie să diceți. Îndoindu-vê de voi, necunoscându-vê pe voi înși-vê, v'ați făcut o virtute din a păstra tăcerea și a nu deștepta pe domnul, când dormia; ați căpêtat obiceiul de a călca pe vârful degetelor pentru a nu turbura liniștea locașului, și soțul vostru în mijlocul acestui semi-somn reparator începă a căsca cu plăcere; apoi s'a rentors la clubul sêu unde a fost primit ca fiul rêtăcit; ér tu, sêrman poet fără pană și cernelă, te mângăi privind la surorile tale, care apucă același drum.

D-tră t6te, d6mnele mele, aveți buzunarele pline de manuscripte: poeme adorabile, romane delicioșe; vê lipsește un cetitor, ér bărbatul D-tră își iea bastonul și pălăria numai când vede sgăriiturile D-tră; el credé cu sinceritate că nu sunt alte romane afară de cele tipărite. Pentru că a cetit prea multe, cugetă că nu trebuie să mai facă.

Acéstă stare a lucrurilor o găsesc urici6să.

Eû vă consider, dragile mele surori, ca niște sêrmane jertfe, și, decă-mi permiteți, vê voiú spune în privința acêsta modul meú de a cugeta.

Stima și prietenia sunt în căsătoria lucruri f6rte respectabile și dulci, ca pânea de t6te țilele; dar, cât de

puține confituri pe felia de pâne, n'ar strica, mărturisiti? Nu știu de ce s'a impresurat căsătoria cu curse și lucruri spăimântăt6re; în giurul ei saú implântat table, pe care se cetește: Băgați sêma la legăturile sfinte ale himenului! Să nu glumim cu datoriile sfinte ale soțului! Cugetați asupra preoției părintelui de familiă! Aduceți-vê aminte că vieța seri6să începe! Departe slăbiciunea, vê veți găsi față 'n față cu dura realitate! etc.

Nu dic, că nu este prudent a spune aceste mari lucruri, dar ar trebui să se facă cu mai puțină afectare. Preveniți ómenii că sunt spini, acêsta e perfect; dar, ce sfinții, mai e și alt ceva în căsătoria, alt ceva, care face delicioșe aceste datorii, acéstă preoția, aceste legături, care, decă v'ar crede cineva, n'ar fi decăt niște sarcini nesuferite. Ar dice cineva, dêu, că a primi o frumoșă femeiușcă, fragedă de inimă și de spirit, sêu a te condamna să tai lemne restul vieții, e tot una!

Ei bine! surorilor, știți cine sunt cei cari ai întu-necat tabloul și ai transformat în pedepsă ceea ce ar trebui să fiă o resplată? — Sunt bărbații cu antecedente și cu reumatisme. Fiind obosiți, și . . . — cum să dic? — cercați, — voesc să facă din căsătoria o casă de retragere, ai căreia ângeri veți fi voi. Este gentil a fi ânger, dar, credeți-mê, acêsta e prea mult sêu nu e destul. Nu doriți să vê urcați în rang atât de iute și cereți un mic supranumerar. Va mai fi timp să vê puneți aureola, când nu veți mai avea destul pêr, pentru a vê pieptena altfel.

Dar, o bărbaților cu antecedente, credeți voi că liniștea v6stră ângerescă și prudentă, severitatea austeră a principiilor v6stre se consideră ca altceva, decăt ceea ce sunt: oboselă?

Vê place să vê odihniți, e bine; dar găsesc lucru straniú să voiți ca t6tă lumea să se odihnescă în giurul vostru; să voiți ca în Maiú arborii să fiă uscați și pajiștea îngălbinită; să voiți ca să se micșoreze lumina lampeii, să se pună apă în supă și să nu beți puțin vin, să vreți ca soțiile virtu6se să fiă niște ființe f6rte respectabile, și puțin cam uricioșe, purtând bine un cașmir, să nu fi avut nici poesiă, nici juneță, nici bucuriă nebună, nici dorințe nesigure, ignorând t6te, ne voind a cunoșce nimic, trăind tot în umbră; neputincioșe, mulțamită virtuților prea grele cu care le-ați îndopat; să voiți, ce e mai mult, ca aceste sêr-

mane finte să binecuvinte înțelepciunea voastră, să desmerde fruntea voastră pleșuvă și să roșescă de rușine la resunetul unui sărut.

„Dar scumpul meu tată, să așteptăm, încă nu sunt copt.”

„Dar e o partidă superbă, și fetița e încântătoare.”

Felicitare de ziua numelui.

Etă, dău, căsătoria în bună stare!

Ce instituțiune amabilă! și câtă dreptate au fiii voștri de 25 ani, să se témă de ea! Câtă dreptate au ei de a vē dice, resucindu-și mustața:

— „Ei! fără indoelă; dar simt că nu o voi face fericită! nu sunt copt, cu adevărat, nu sunt copt!”

Dar apoi, când va fi copt, tinerul, cât de fericită va fi scumpa mititică! un bărbat copt, gata a cădea din arbore,

bun de pus în pomar; ce bucuria! un bărbat bun, care a doua zi după nuntă își va depune femeia cu pietate într-o firidă, va aprinde o făclie dinaintea ei, apoi își va lua pălăria și se va duce să cheltuască pe afară o fărîmă de tinerete remasă din întemplantare în fundul buzunarului său.

Ah, bunele mele surioare, care vă speriați, eți așa basă cugetăreii mele. Să fiți tractate ca sfinte, dar să nu se uite că sunteți și femei, și, credeți-mă, n'o uitați nici voi.

Un bărbat maiestuos și puțin cam chel, e bine; un bărbat tiner, care vă iubește și bea fără ceremonii din paharul vostru . . . e mai bine. Lăsați-l, decă vă sgarcește puțin rochia și în trecet ve aședă un mic sărut pe grumazi. Lăsați-l când întorcându-ve dela bal, vă smulge acele, vă incurcă lațurile, și ride ca un nebun decă sunteți gfidiliciose. Nu țipați decă mustața lui vă înțapă, și gândiți că în fond vă iubește tare. El adorază virtuțile vostre; este dar mirare că iubește învelișul lor? Aveți un suflet frumos, e adevărat, dar trupșorul vostru încă nu e reu, și când iubește cineva cum se cade, iubește totul deodată. Nu vă speriați, decă sera, când focul pocnește, conversând vă desculță piciorul, îl pune pe genunchii săi, și într'un moment de uitare merge cu ireverința până a-l săruta; decă-i place să preâmbale singur marele vostru pieptin de sidet în părul vostru, decă alege parfumurile vostre, aședă panglicele vostre, vă dice deodată lovindu-și fruntea:

— „Frumoșa mea draguță, pune-te colo, am o ideeă de frisură.“

Să-și sumetă mânecele și din întemplantare să vă incurce pletele, ce nenorocire mare va fi?

Binecuvântați aceste sfinte copilării, și gândiți că după aceste nebunii se ascunde fericirea. Mulțamiți cerului, decă în căsătorie, ce vi s'a prezentat ca o carieră, găsiți o parte rîdendă, veselă, decă în bărbatul vostru găsiți pe cetitorul iubit al frumosului roman, ce-l aveți în buzunar; decă purtând cașmire și acățându-ve de urechi scule scumpe — ceea ce e plăcut — găsiți bucuriile unei intimități adevărate — ceea ce e delicios. Cu un cuvânt, considerați-ve fericite decă în bărbatul vostru găsiți un . . . Dar eți încă un cuvânt, care v'ar scandalisa; vă doresc lucrul acesta, dar nu vi-l voi spune.

Înainte de a primi teoriile mele, Dómnelor, decă în sufletul și conștiința d-vóstră le găsiți perfecte, veți avea fără îndoelă a învinge câteva mici prejudețe, veți avea a vă lupta cu deosebire în contra educațiunei D-vóstră, care e de plâns; dar acesta nu e mare lucru. Gândiți numai, că sub cuvânt de educațiune, vă imple cu pae, dragilor surori. Sunteți poleite prea curând, ca tablourile pregătite pentru vîndare, care trosnesc și crépă lá șese luni după cumpărare. Natura vóstră nu se conduce, nu vă cultivă; vă înădușesc, vă tae, vă formeză ca pe acei arbori, cari reprezintă cupe și paseri. Sunteți femei în fond, dar nu le mai semenați.

Ni sunteți date nouă înfășate, diformate, îndopate de prejudețe și de principii sociale grele ca petrele de pardosit, și cu atât mai grele de delăturat, cu cât le considerați ca sfinte. Sunteți imbarcate în căsătorie cu un număr atât de mare de bagage, cređute indispensabile, încât la prima stațiune bărbatul vostru, care nu este un ânger, se irită în mijlocul acestei încurcări, trâmite totul să se preâmbale sub un pretecest ôrecare, vă lasă să continuați singure și se urcă într'alt vagon. Eu nu cer, băgați bine

de sémă, ca să vă lase a trăi la întemplantare, să lase a creșce în voi instincte bune ori rele, dar ași vrea ca sêrmanul vostru spirit să nu fiă tractat, cum se tracteză piciorul Chinezelor de frunte; să nu fiă închis într'un păpuc de porcelan. Nici odat' nu voi crede că virtutea femeilor atêrnă dela aceste diformațiuni.

O fată de măritat este un product al industriei maternele, căruia îi trebuesc de cece ani pentru a fi isprăvit, și mai cere alți cinci sêu șese ani de studii maritale pentru a fi curățit, despoiat, redat vechei sale forme.

Trebuesc de cece ani pentru a face o soțiă, și cel puțin șese pentru a reface din această soțiă o femeie.

Mărturisiți, că acesta e timp pierdut pentru fericire, și nisuiți a recăștiga timpul acesta, decă bărbatul vostru o dorește.

Unica garanțiă de fidelitate între doi soți, este amorul. Nu remăi lângă un soț de drum, decăt când simți în apropierea lui plăcere și fericire. Legile, decretetele, jurămintele pot împedeca infidelitatea sêu cel puțin o pot pedepsi în faptă, dar nu pot împedeca nici pedepsi intențiunea ei; și, în amor, intențiunea este fapta.

Nu-i așa, bunele mele surioare, că sunteți de părerea mea? Nu-i așa că înțelegeți că amorul, care se eschide din căsătorie, trebuie din contră să fiă adevărata lui basă? A se face iubit, este mare lucru! Credeți părului meu alb, și lăsați-mă să vă dau încă vre o câteva sfaturi:

Da, eu îndemn la căsătorie, nu mă ascund, la căsătorie vesela, unde vă puneți la olaltă ideeile, supărările, dar și voea bună și frăgeđimea. Suprimați din această viețiă în doi gravitatea, afectarea, dar adăogați un pic de galanterie și de camaraderie. Aveți chiar în intimitate acea cochetărie, cu care vă gătiți atât de bucurosi în lume. Căutați a-i plăcea. Faceți-ve amabile. Considerați că bărbatul vostru este un public, pe care trebuie să vi-l faceți simpatic. Curioșe de voi înși-ve observați în modul vostru de a iubi acele nuanțe, acele delicatete femeiești care îndoesc prețul lucrurilor. Nu fiți avare, dar gândiți că modul, de a da, adoga la prețul obiectului dăruit, sêu mai bine, nu dați; faceți să vi se céră, și suferiți ca să se primescă. Gândiți la acele giuvaere prețioșe, care se aședă cu atâta artă în scrinul lor de catifea; nu uitați scrinul nici odată. Cuibul vostru să fiă môle, să fiți descoperite în toate aceste miș de nimicuri. Puneți ceva din voi înși-ve în arangerea ori-căruu lucru. Fiți artiste, delicate și fine; — o veți fi fără silă, — și în tot ce 'ncongióră pe bărbatul vostru, dela dantela perdelelor până la parfumul manșetelor, să gicescă dorința de a-i plăcea. Nu-i diceți: „te iubesc;“ acest cuvânt i-ar aminti póte un suvenir sêu dónê. Dar înduplecați-l a vă dice: „Tu mă iubești dară?“ și raspundeți-i nu cu un mic sărut, care vrea să dică da. Să găsescă lângă voi prezentul atât de amabil, încât trecutul să i se ștergă din memoria; și pentru acesta, nimica în voi să nu-i reamintescă acel trecut; fără să o șcie, el nu v-ar ierta-o. Nu imitați acele femei, pe care a putut să le cunoscă, nici gătela capului, nici toaletele lor; acesta l'ar face să credă că nu și-a schimbat viețiă. Aveți în voi înși-ve o altă grațiă, un alt spirit, o altă cochetărie, și, peste toate, primăvara inimei și a spiritului, pe care acele femei n'au avut-o nici odată. Voi aveți o curiositate a vieți, o trebuință de comunicare, o frăgeđime de impresiuni, care sunt — póte nici nu vă trece prin

minte acésta — farmece iresistibile. Fiți voi înși-vă, și veți fi pentru acest bărbat iubit un ce nou de mii de ori mai fărmeător, decât toate trecuturile posibile. Nu-î ascundeți nici candorea nici neesperința voastră, nici bucuriile vóstre copilărești, nici temerile vóstre de babi; fiți cochete cu toate acestea cum sunteți cu trăsăturile feței vóstre, cu frumosi vostri ochi negri și cu marele vostru păr blond.

Numai pușină dibăciă; nu vă aruncați de gâtul lui, și aveți încredere în voi.

Un bărbat se însoră în ziua când se crede ruinat — își pipăe buzunarul — nici un ban, — étá-l copt; trece la primăria.

Ei bine! eu v'o spun, surorilor, el e încă bogat. Mai are un buzunar, de care nu șcia nimic, nebunul, și care e plin de aur. Voi trebuie să-l faceți a observa acésta, și a vă fi mulțamitor pentru fericirea de a regăsi o avere.

Resumez, că-cî e târziu. Scumpelor mele Dómnne, smulgeți inimile bărbaților vostri dela acele ticăloșe, a cărorora toaletă o imitați cu nedrept. Nu sunteți voi mai fine, mai delicate, decât ele? Faceți pentru acela, pe care-l iubiți, ceea ce ele fac pentru totă lumea; nu vă mulțamiți cu a fi virtuose, fiți seducătoare; parfumați-vă părul; întrețineți iluziunea ca o plantă rară într'un vas de aur.

Un pic de nebuniă, decă se póte; ascundeți contractul de căsătorie și nu vă uitați la el decât tot la dece ani; iubiți-vă, tinerilor soți, ca și când n'ați fi jurat-o; uitați că e lanț, contract, angagement; alungați din spiritul vostru suvenirul d-lui primar împodobit cu eșarpa sa. Din timp în timp, fiind împreună, să credeți că vă aflați într'o aventură; nu-î așa, surioră, că acésta o dorești în fond?

A, Dómnne, trăescă francheța și juneța! Să ne iubim copiii; să-î iubim pe acei amorași și să ne sărutăm nevestele. Da, acésta e moral și sănătos; lumea nu este o mânăstire umedă, casătoria nu este un mormânt. Rușine pentru cei ce nu găesc în ea decât tristeță, urit și somn. Și nu vedeți că apăr cauza familiei, predic fericirea de a trăi, bucuria de a fi împreună, acea bună bucurie, care te face mai bun? — Ah, nu-mi vorbiți de acei tineri arși, cari s'au copt uscându-se. Ei fac paradă cu pretinsul lor respect pentru femeile oneste, după ce au adorat pe cele ce nu sunt. Acest respect sémănă cu acela ce-l avem pentru unele cărți mari din bibliotecă, pe care le salutăm când e lume, dar nu le cetim nici odată.

Surorilor . . . surorilor . . . căutați a fi cetite, étá harul ce vă doresc.

G. Droz.

V a r i e t ă ț i .

Din Belgia (ilustraț. pe pag. 213) Noua înrudire a familiei imperiale Austriace cu familia domnitoare a Belgiei apropiă între sine și popóarele supuse acestor două familii domnitoare. Nu va fi dar fără folos a face încâtva cunoscută cel puțin capitala mică dar bogatei și industriosei țeri. Acésta este Bruscel. Ilustrațiunea noastră reprezintă punctul cel mai strălucit al pătrarului aristocratic, Place royale (piața regescă). În frunte se înalță statua ecvestră a lui Godofrid van Bouillon, marele erou al cruciatelor, opul magistral al lui Simonis. Statua este așezată chiar în locul, unde, după legendă, faimosul conducător a ținut o cuvântare în a. 1807 și a provocat cavalerii la resboi sânt, pentrucă „Dieu li volt“ (Dumnezeu o vrea). Acest loc se afla pe timpul acela afară din Bruscel și era cu totul gol. În fața statuei se află o parte, în fruntea ilustrațiunei nóstre, palatul conților de Flandra, unul dintre edificiile cele mai importante ale Bruscelului zidit în vécul trecut. — În locul cel mai rădăcat al capitalei belgiane se află palatul regesc cu diferitele ministerii, parcul și muzeul. Bruscelul merită în toate privințele numele de „Parisul cel mic“, care i s'a dat de vizitatori. Din a. 1830, de când a devenit independentă, mica țerișoră a făcut progrese enorme în toate direcțiunile și cu drept cuvânt se póte dice că merge în fruntea civilizațiunei. Poporul sênguincios și înțelept, ocrotit de o constituțiune liberală și de un monarch din cei mai luminați, favorizat prin pozițiunea sa geografică și politică, este chiămat la progrese încă și mai mari.

Bucătarii.¹⁾ Ludovic al XV. cultiva cu zel frumósele tradițiuni ale marelui său predecesor. Pe timpul Domniei sale bucătarii regești, cari purtau haine brodate, manșete de dantelă și inele de diamant, erau considerați între marii imperiului. Unul dintre ei tractă pe Ludovic „Bien aimé“ în Vineria mare cu un prând, care părea compus din volatile, vênat și alte bucăți de carne, pe când în realitate consta numai din legumi. Amăgire deliciósă, care a făcut dreptate și ochiului mănătorului necredincios și poruncilor bisericesti. — Numele celor mai vestiți artiști de bucătăria steteau pe timpul acesta lângă ale stăpânilor

lor; cești din urmă erau mândri de acésta. În cărțile de bucate se află câte un titlu ilustru lângă mănăcări, care au fost favorisate, descoperite seú introduse de purtătorul lor. Câți n'au devenit astfel nemuritori, cari altfel ar fi ramas prada uitării! Cine-ar șci că a esistat vre odată un marchiz de Béchemel, decă acest om n'ar fi avut ideia fericită de a inventa acel „sauce“ picant de cépă, care și adî e cunoscut sub numele lui! Numele cântărețului italian Cameroni s'ar fi șters de mult, decă posesorul lui n'ar fi compus supa botesată după el! Decă istoria ar vrea să trecă odată la ordinea țilei asupra numelui primei amante a lui Ludovic XV, al contesei de Mailly; preparațiunea pulpei de miel inventată de ea totuși o ar rechiăma mereu în memoriă. Și chiar decă principele de Soubise n'ar fi pierdut bătălia dela Rosbach, costițele de vițel, născocite de geniul lui plin de gust, totuși i-ar fi rădăcat un monumentum aere perennius! — Și Frideric cel mare era, după cum se șcia, un mare gurmand, dar cruțător. După „manuscriptul din anul 1761“ nu cheltuia pentru masă mai mult de 33 thaleri și 8 groșițe pe zi, pentru care căpeta două-deci și patru de mănăcări, 16 la amedî și 8 séra, la amedî pentru 24, séra numai pentru 8 persoane. Decă venia la masă mai mult de 24 persoane, pentru fiă-care se mai adăoga numai un thaler. Regele avea patru bucătari de curte, un prusian, un austriac, un italian, și un francez, Noël; fiă-care dintre ei producea patru mănăcări la prând și două la cină. Noël era preferitul. Odată Frideric lăuda una dintre escelețele sale pasteturi . . . „Dar astfel de pasteturi ne vor duce încă pe amândoi în iad!“ observă evlaviosul camar. — „Nici unuia dintre noi nu-î e frică de foc!“ îl consolă regele. — Cătră Noël adresă el, pentru invențiunea unei bombe à la Sardana-pale, acea epistolă poetică atât de des amintită, care se ține de cele mai bune produse ale musei sale de Domn. — Sub Ludovic al XIV observă Saint-Simon: „Toți burboniții au fost și sunt — mari mănăcicioși (grands mangeurs).“ Acésta observare se adevări pe deplin. Ludovic XVI încă ținea la bucătăria. Bucătarul său, Louis Eustache Ude, se ține de cei mai renumiți, cari au purtat vre odată seprul culnei. După mórtea nenorocitului rege, acest artist intră în serviciile contelui de Sefton și mai târziu

¹⁾ Veđi „Albina Carpaților“ N-ii 10 și 11, Tom IV.

în ale ducelui de Devonshire. Pe cel dintâiu l'a părăsit numai deorece a audīt, că fiul cel mai mare al contelui, Lord Mogena, îndrăsnise să mai pună sare într'una din supele sale; o vătămăre, pe care Ude n'a uitat-o și n'a iertat-o nici pe patul de mörte. „Dacă există o resplată dincolo de mormânt,“ a ăis măestrul, „atunci Mylord va trebui, din cauza supei acesteia, să se frigă un an într'un iad particular.“ La ducele de Devonshire căpeta Ude 3000 funți Sterling pe an, și o mulțime de daruri. Aci scrise el cartea sa de bucate „Le Cuisinier français,“ care pe el l'a făcut renumit și a îmbogățit pe editorul ei. Ducele, unul dintre cei mai străluciți gurmanđi din Engiltera, legă unul din aceste esemplare — nu în piele de om cum a făcut nebulul englez Askew cu o edițiune de luea a istoriei împăratului Carol V, de Robertson — nu, ci în aur și pe scörta împodobită cu petri scumpe săpă cuvintele: „A mânca, a mistui și — a muri.“ — Nicī Napoleon I nu era orb pentru meritele bucătarului său, deși marele Corsican, precum trebuie să mărturisescă cei cu gust fin spre durerea lor, nu se numără între gurmanđi, ci se asociaă din contră cu alți eroi ai istoriei, Iosif II și Clement XIV, cari încă prețuiaă puțin plăcerile mesei. Prândul lui Ganganelli s. e. nu costa mai mult de 14 paoli; găini, orez, tăitei, ouă, erau mâncările frugale ale acestui papă și un pahar de Montepulcio beutura sa favorită. Bucătarii de curte se plâneau pentru această simplitate. „Păstrați-vă léfa,“ respunse urmașul lui Petru, „dar nu pretindeți, ca pentru arta vöstră să-mi pierd sănătatea.“ Adorătorii infocați ai idolului Stomachus vor numi această espresiune blasfemiă. — Pierron, jignicerul lui Napoleon, istorisește, că împăratul mânca numai unele bucate, dar mult, din contră bea vin puțin. O supă, două feluri de carne, un fel de legumi, förte multă salată, și un escelent dessert de fructe erau mâncările lui de totă ziua, destul de simple pentru un Domnitor al Franciei. Odată ăise împăratul cătră Dr. Antomarchi: „o buteliă de Claret, pe care o mestec cu o parte de apă, imi servește ca beutură, câte odată la finea ospetului mai gust puțin vin curat. Dacă mă simt obosit, vine la rënd Champagne de Moët, în loc de Claret. Acesta e un mijloc sigur de a da stomachului un bobărnac.“ A. Carême, bucătarul său, pe care-l numia tot „mon ami“, ceea ce de sigur în gura unui împărat are ceva ironic, raporteză din contră: „un pahar de Madeira la dejun, o jumătate buteliă de Sauterne la prând, cu trei pătrare de buteliă Champagne la dessert, un pătrar de pahar de Madeira înainte și o optime după cafea; Bourgogne la pastetul de carne, vin de Rhin la masă, Tokay la caviar; astfel îi plăcea marelui meu împărat.“ — Între ministrii lui Napoleon se deosebiaă ca mari gurmanđi cancelarul cel slab de cap Combacérés și spiritualul diplomat Talleyrand. Dela cest din urmă odată un tiner marchiz din Languedoc un post diplomatic. „N'am nici o ideia deosebită despre acest om,“ ăise Combacérés cătră colegul său. „Încă n'a mâncat nici odată pudincă à la Richelieu ér costiteile à la Soubise nu le cunoște nici după nume. Dintr'un astfel de subiect nu va ieși nici odată un mare diplomat.“ — „Pöte însé un mic cancelar,“ respunse Dracul schiop din Tuilerii cu un suris caustic. După părerea celui din urmă, pentru a putea organisa un prând complet, trebuie să ai un bucătar francez pentru supe, „entre“urii și „intermets“urii, unul englez pentru fripturi, și unul italian pentru dessert; că-cī unde nu conlueră aceste trei națiuni, chiar și la cel mai fin prând va fi ceva de criticat. — Precum Alesandru cel mare purta mereu cu sine „Iliada“ lui Homer, tot așa Talleyrand ducea cu sine în tóte călătoriile cartea de bucate a lui Ude, pe care o numia „Biblia cerului gurei“; prin ea a căștigat el, cu deosebire la congresul din Viena, unele victorii, pe care posteritatea le atribuiește diplomației sale. — De aceeși admirare se bucura numita carte și la Carême, bucătarul lui Napoleon I, mai târđiu al d-lui de Rothschild. Justus Lipsius șcia de rost pe Tacit întreg, Racine pe Euripides, Metastasio pe Horaz, Hughues Doneau corpus juris, un

medic din Götting, Brendel, Eneida, ér acest Carême putea recita înainte și de-adândăratele codicele de bucătăria al lui Ude. Cumcă acest artist de bucătăria și de memoria a 'nvețat englezește numai ca să pötă ceti opul colegului său în original, e de o însemnătate colosală. — Lady Morgan, o mare gurmandă, dedică acestui artist, într'unul din romanele ei, lauda cea mai frumoasă, care a ieșit vre odată dintr'o pană femeiescă. — Mai puțin serbătorit, dar tot atât de mândru era bucătarul lui Frederic Guilelm III, regele Prusiei, Eccard, care căpeta în anul 1832 ordinul vulturului roșu. Bucătarul ambițios, nemulțamit cu atât, întrebă pe consiliarul vorbitor în comisiunea ordinului: „cum să fac pentru a primi un ordin mai înalt?“ — „Șciū numai un mijloc,“ respunse consiliarul „lasă vulturul roșu să zacă până se va 'negri.“ — Ca încheiere vom mai aminti o grupă de bucătari, cari merită conumele de „estetici“, pentru că ei se ocupaă și cu o artă înzestrată cu predicatul „frumosă,“ adecă cu pictura. — Prototipul acestor ómeni e Cadmos, care mai întâiu era bucătarul regelui din Sidon, mai târđiu edifică Theba și întroduse scrisóra cu litere în Grecia. — Renumitul pictor de peisage, Gaspard Poussin, fiul unui bucătar, își întrebuița momentele libere pentru a găti delicatose. — Cornelius Engelbrecht, un pictor holandez, era cunoscut sub polecra „bucătarul“, pentrucă afară de penel și paletă șcia domni și peste lingură și casserolă. — Johan Bronkhorst era prețuit pe timpul său ca unul din cei mai escelenți cocători de pastete și pictor din Harlem. — Johan Steen, elevul cel mai talentat al lui Brauwer, era totdeodată ospetar și pictor; deorece însé își bea singur cea mai mare parte din vin, se închidea, când începea a-i lipsi provisiunea, în odaea sa solitară și în câteva ăile căștiga prin talentul său de pictor cât îi trebuia pentru a-și împlea din nou bucătăria și pivnița. — Mariotto Albertinelli, după o lucrare de mai mulți ani ca pictor, schimbă penelul cu tigea și întemeia în Florenza la Porta San Galo o frumoasă ospetăria. — Lui Giacomo Rossini în fine, afară de musică, de seculul frumos și de curca cu tufe, nu-i plăcea nimic mai mult decât să facă macaróne.

Gicitură de Șach
de Veturia P. Desseanu.

	bit.	șeș	stea	dă-																
	o	tu	Orl	prea																
	și	oiū	și	iu-	că	eșel	ori	n'am												
	ce-	Ca	de-	ce-	merg	par-	cel	mi-												
ori	te	ăi-	ca	de	de	văd	ne	tot	ce'n	Să	de									
lu-	oiū	sez	par-	te	Că-	ci	teū	te	ti-	ne	lu-									
vi-	ce	l'al	Ori	ea	reū	su-	dar	piep-	pul	giur	te									
fa-	nel	eū	Eū	cl	ces-	eū.	me-	cu	string	ce	Chi-									
	ce	lu-	sa-	fer	Sin-	la	Dul-	tul												
	re-	ne	gu-	mi-	rit	mi-	Tot	tot												
		și	ti-	ce	dar															
		pla-	ră-s	de	de															

Se pöte deslega după săritura calului.

Deslegarea giciturii numerice din Nr. 11 este:
Dómne-ajută.

Deslegare nimerită primirăm dela D-nele și D-rele: Emilia Onciu născ. Ciavoșchi din Usdin, Maria și Aurelia Chișu din Craiova, Aneta Demetriu din Brașov; dela D-nii: Vl. N. Stanomirescu din Iași, N. Popovici din B. Comloș, N. Ștefu din Siria, O. Dlujanschi din Sucéva, D. C. Ionescu din Brăila, I. C. Crăciunel din Dobrețin, I. Gherghely din Cernăuți.